

Georg Jorudengen (1912–1998)

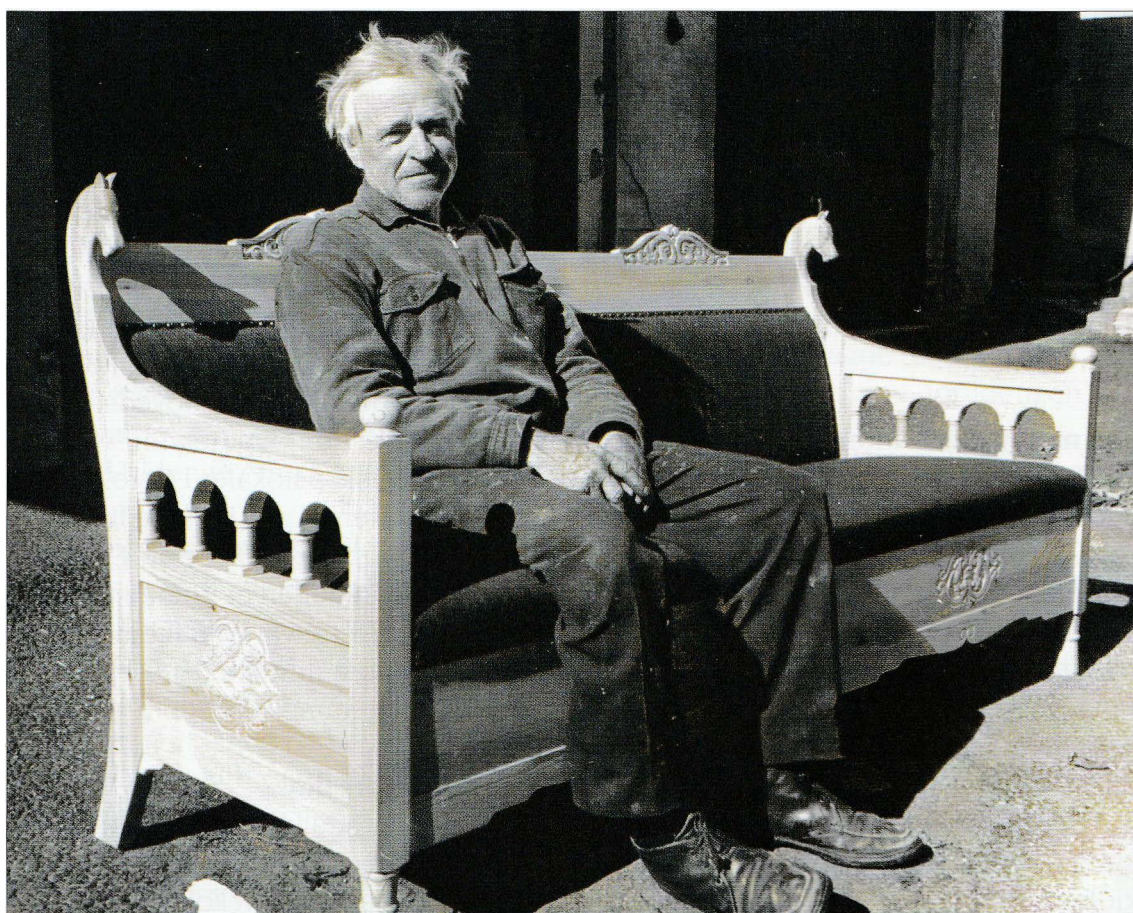
Snekker og bygdekunstner av den gamle skolen

Av Eva Tveter

En særdeles flink håndverker og en interessant samtalepartner – dette er ord som går igjen når vi ber gamle eidsberginger gi en karakteristikk av Georg Jorudengen.

Allerede som ung gutt forstod han at treverk var et utmerket materiale som egnert seg til produksjon av både

nyttige og dekorative ting. Som 12-åring begynte han å lage vakre løvsagarbeider på verkstedet til sin pleiebror på Jorudengen i Trøgstad, en gård med jordbruk, dyr og et lite verksted. Interessen for tre beholdt han til han som gammel mann tok farvel med sitt litt skakke møbelverksted på Trara i 1997, året før han døde.

Her sitter Jorudengen i en av sine fineste arbeider, en sofa bestilt av Thorleif Volden. Johs. Smeby skar ut nydelige hestehoder, og de stoppede putene ble laget av brødrene Heier på Heggin. Dette var kommunalt samarbeid av høy kvalitet! Foto utlånt av Berit Forberg

Lille Georg viste tidlig at han behersket kunsten å arbeide med tre. Allerede som 12-åring laget han vakre løvsagarbeider. Foto Eva Tveter.

Lille Georg var så visst ikke født med en gullskje i munnen. Han vokste opp hos en pleiefamilie i Trøgstad, og etter konfirmasjonen måtte han, som de fleste ungdommer på den tid, ut i arbeidslivet. Som 15-åring startet han som husmaler.

Fra maler til snekker

Fra 1936 bød det seg arbeid på snekkerverkstedet til Johan Torper ved Torpersaga nær Momarken, og her hadde Georg lange dager fra tidlig morgen til seine kveld. Men han var arbeidsglad og selvstendig og ble kjent som en snekker med godt omdømme.

Evnerik som han var, fikk han til det aller meste som kunne lages av tre: Møbler av alle slag, som spisestuer, salonger, bokhyller, kister, klokker og kjøkkeninnredninger. Av materialer han likte best var eik, bjerk og etter hvert teak – ikke så mye furu. Det aller gjeveste var nok mahogny.

Selvlært

Det var ingen snekkerskole å lære yrket på, og det var mange som konkurrerte om å få avsetning på produktene sine. De første årene ble økonomisk vanskelige. Melkeruta til Oslo var god å ha når man skulle markedsføre møblene sine hos møbelhandlere i hovedstaden. Etter hvert fikk han oppdrag for Granbergs selskapslokaler i Oslo, i Drammensveien 41, og i tillegg fikk han ofte mindre reparasjonsoppdrag, blant annet for Dovrehallen og utenlandske ambassader. Dette var et velkomment tilskudd utenom inntektene av egenproduksjon hjemme i Eidsberg.

Egenprodusert lim

En spesialitet hos Jorudengen var produksjon av eget lim. Kjøpelim dugde ikke, syntes han, så han kokte sitt eget lim på en gammel vedovn. Hans datter, Berit Forberg, lærer på Tenor skole i 48 år, har gjemt på sin fars gamle limpotte,

samt hans solide hammer og velbrukte håndhøvel.

Hun forteller at far Georg var en mann forut for sin tid, kunnskapsrik og med mange interesser. Han var særst glad i å lese. Historie og biografier var blant favorittene. Kunder, som besøkte det gamle verkstedet med det knirkende golvet, ble ofte så engasjert i samtalen med Jorudengen at bestillingsærendet nesten kom i bakgrunnen. Her i verkstedet diskuterte man både nyheter og sport. Musikkinteressert var han også – og en ivrig radiolytter. Ouverturer og marsjer var dugelig akkompagnement til arbeid med høvel og sag, forteller Berit. Og én gang bygget han sin egen fiolin!

Oppussing av møbler

Etterhvert som folks levestandard økte, fikk kundene også sans for antikviteter, og snekker Georg ble en mester i å bringe gamle møbler tilbake til fordums glans. Han ble engasjert av Kjell Arnbjørn Mysen til å pusse opp de gamle antikke møblene som fremdeles står på Skrivergaarden i Vandugbakken. Dette var arbeid som Jorudengen holdt på med til lenge etter pensjonsalderen.

Samarbeid blant bygdekunstnere

I glass og ramme hjemme hos Berit Forberg henger et bilde som hun setter stor pris på. Det er et fotografi av hennes far plassert i en helt spesiell sofa som han lagde på bestilling av Thorleif Volden, bror av Eidsbergs mangeårige ordfører, Johan Volden.

Thorleif Volden hadde ved en tilfeldighet fått se en salong som han hadde lyst til å få en kopi av. Den stod i hjemmet til tidligere statsminister Gunnar Knudsen i Bergen, og hvor

Jorudengens datter, Berit Forberg, har gjemt på sin fars gamle høvel, hammer og limpotte. Kjøpelim var ikke noe tess, mente han, så han kokte sitt eget lim!
Foto: Eva Tveter.

kunne vel herr Volden få maken til den? Jo, det ble et oppdrag for bygdekunstnere fra Eidsberg!

Mons Løvfald lagde tegninger på grunnlag av et fotografi, Jorudengen snekret sofa og to stoler i kvistfri furu, og treskjærer Johs Smeby laget nydelige treskjærerarbeider på rygg og vanger med blant annet seks hestehoder. Brødrene Heier på Hegglin stoppet puter til både sofa og stoler, så dette må man kalle et godt kommunalt kvalitetsarbeid.

Snekkerarbeid

– ingen lukrativ geskjeft

Jorudengen kunne aldri beregne seg timelønn – det ville blitt for dyrt for oppdragsgiveren! Det kunne være stramt økonomisk, særlig i begynnelsen, men man kan ha et godt

liv uten luksus, mente han. Noen bil ble det aldri, men han slet ut tre mopedar! Og at det skulle være kvalitet på snekkerarbeidene, det satte han sin ære i. Gleden av skapende arbeid kan ikke måles i kroner og øre, mente Jorudengen.

I 1948 bygde han sitt eget hus ved Momarken, der noen av møblene hans fremdeles pryder stua. Syk var han nesten aldri, i alle fall ikke så mye at han ikke kunne gå i verkstedet. Forresten – én gang fant han det lurt å bli hjemme og pleie helsa – det var fordi han hadde «vondt i hærsen». Men neste dag var han på jobb igjen – han måtte jo av gårde for å mate snekkerkatten sin, den spraglede «Åtsekken» som også var en individualist i likhet med sin herre.

Båtliv og fiske

Selv om det ble lange dager på verkstedet, ble det også tid til turer til Rødenes- og Hemnessjøen for å fiske abbor. Ved Rødenessjøen hadde han båt, og disse fisketurene var noe han satte stor pris på. Sluk og mark om

sommeren og pilking om vinteren. Stekt abbor var herremannskost! Og om man ikke hadde bil, så var mopedar et høvelig framkomstmiddel.

Et godt liv

Far var veldig glad i sitt snekkeryrke, forteller Berit Forberg. Han syntes at han hadde et godt og travelt liv med stor skaperglede, og satte også veldig pris på alle gode samtaler med sine kunder. Det vet vi at kundene også gjorde. De ble ofte sittende lenge i samtale med snekkeren i det skeive huset på Trara – ikke bare for å beskrive sine bestillinger – men like mye for å høre kloke ord fra en klok snekker av den gamle skolen.

Det gamle våningshuset på Jorudengen, der Georg trådte sine barnesko, står nå på Trøgstad museum.

Denne artikkelen om Georg Jorudengen er skrevet etter samtale med Berit Forberg og etter tidligere intervjuer publisert i Indre Smaalenenes Avis.

Eva Tveter

*Rundt omkring i Eidsberg og Mysen er det mange som har møbler laget eller restaurert av Georg Jorudengen. Hans datter, Berit Forberg, har arvet disse spisestuemøblene. Kvalitet som alltid!
Foto: Eva Tveter*